

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

PL – Viktor Dyk: Krysař

A krysař zapískal na svou píšťalu.

Nebyl to však tenký, tlumený tón, kterým vábil myši. Zvuk zněl plně a mocně; srdce při něm prudce zabušilo, krok bezděčně se zrychlil a probouzelo se – tiše, oh, tiše! – vše, co dřímalo hluboce v nitru. Ale jak rychle tato píseň šla ze snu v život a z života v smrt! Jaké to tragické a veliké vzepětí! Jak jímavý a nezapomenutelný hlas!

Krysař pískal.

Šílená slyšela zvuk píšťaly. Smích její zchladl na rtech a mizel; a náhle – poslední ozvěna jejího smíchu se ještě vracela – vypukla v pláč. Slzy kanuly jí z očí. Bylo jí, jako by Agnes brala ji za ruku a děla jí: „Pojď!“

Šla za krysařem.

Krysař vyšel na ulici. Mocně a silně zněla jeho píšťala. Kdo ji slyšel, propadl krysařovu svodu. Ustal od své práce a šel. Nedořekl slova a šel.

Pradleny praly na dvoře domu Erhardtova. Byly mladé a svěží a hovořily o svých milencích. Ale krysař hvízdal a zapomněly na bělostné prádlo i na chtivé milence a šly za krysařem.

V dílně Froschově pracovali truhláři. Robili lože a chválili krásu svých milých. Ale píšťala krysařova nedala jim dokončiti práci a hovor. Šli za krysařem. (...)

Píšťala krysařova odvedla Rogera i Černou Lízú, jako bere dravá voda břeh.

Píšťala krysařova probouzela staré sny a staré hoře.

Zhýřilec naklonil svou hlavu; za zvuku píšťaly viděl matku, dávno mrtvou, hladící čilko kučeravého hochy, jehož už dávno není. Za zvuku píšťaly viděl smutné oči děvčete, které zhanobil. Za zvuku píšťaly viděl svoji budoucnost: prázdné, bědné, hanebné stáří! (...)

Píšťala krysařova rozněcovala jiskry, dávno uhaslé popely; vracela dávno zašlé a zapomenuté.

Stále rostl počet těch, kteří šli za krysařem. Radnice se vyprázdnila; div divů, ctihodní konšelé šli za ním Chrám svaté Trojice se vyprázdnil; šli za ním kněz, kostelník, ministranti, šli za ním kající i svatebčané, truchlíci i doufající. (...) Ano, jde se v zemi sedmihradskou. Ano, země sedmihradská čeká. Ano, je možno jinak žít. A všichni muži, ženy, děti, opouštěli blátivý život Hameln v touze, kterou napovídala krysařova píšťala. (...) Lid z Hameln šel za svým chmurným a zamyšleným vůdcem, za velitelskou a mocnou písní jeho píšťaly. Strhovala je a pudila dále. Dále, až k bráně --

Klopýtali cestou necestou, padali, aby vstali a šli dále. Slyšeli jen krysaře a viděli jen krysaře. A jak kráčeli, otevřela se před nimi propast.

Krysař stál nad propastí, chmurnější, velebnější. Mocně a slavně zněla jeho píšťala.

Nikdo z Hameln nezastavil se před branou. Nikdo, kromě Seppa Jorgena, zamyšleného nad hladinou řeky. Všichni prošli za zvuků píšťaly s důvěrným úsměvem a rozepjatou náručí. (...) Dav řídil za zvuků písně krysařovy; posléze krysař osaměl nad propastí --

Vzpomněl si na „ano“ řečené jarního večera. Vzpomněl Agnes, která ho předešla, ale kterou možno dohoniti. Naklonil se nad propastí. „Ano,“ odpovídal krysař němé propasti. A také on hledal bránu. (...)

Otevřeným oknem tichého domku zněl k němu pronikavý nářek dítěte. Opuštěné nemluvně plakalo. Sepp Jorgen nebyl posledním člověkem v Hameln. A Sepp Jorgen, divno to říci, chápal. (...)

Sepp Jorgen vyšel s dítětem na ulici.

Bolest a touha pudily ho na horu Koppel ... za ostatními ... za krysařem. (...) Také srdce

Jorgenovo snilo kdysi o zemi sedmihradské. Také jeho srdce snilo o jiném životě. A ten zdál se býti na dosah ruky. Všichni našli cestu. A Jorgen? (...) Ale stalo se něco zvláštního. Křik dítěte překonal zvuk píšťaly krysařovy. Dítě plakalo ještě. Chtělo pít. Nevědělo nic o zemi sedmihradské. Pláč dítěte dojal posledního muže z Hameln; pláč nemluvněte překonal jeho touhu.

Kynul bezmocně rukou na pozdrav někomu, kdo navždy odchází. Rozloučil se s propastí.

Potom šel hledat ženu, která by dala napít dítěti.

(Dyk Viktor: Krysař, Státní nakladatelství krásné literatury a umění, Praha 1964, str. 145 – 153)

Interpretace textu:

1. Jak zněla píšťala, jejíž zvuk je popisován v ukázce?
2. Jak působil zvuk píšťaly na lidi? Doložte na ukázkách v textu.
3. Kdo všechno podlehl zvuku píšťaly a následoval krysaře?
4. Kde se děj ukázky odehrává?
5. Jaká byla představa obyvatel o místě, kam následovali krysaře?
6. Kam dovedl dav krysař? Co se se všemi stalo?
7. Jak je v ukázce popisován krysař?
8. Kdo jako jediný nepodlehl zvuku píšťaly? Proč?
9. Charakterizujte jazyk, jazykové prostředky, najděte v ukázce příklad přirovnání, ironie.

V. Dyk: Krysař

1. Uveďte literární druh a žánr díla.
2. Co bylo autorovi námětem pro toto dílo?

3. Kdy a kde se dílo odehrává?

4. Najděte v díle prvky romantismu.

5. Které postavy vystupují v díle? Charakterizujte je.

6. Stručně popište děj tohoto literárního díla.

7. Charakterizujte jazyk literárního díla.

8. Zařad'te autora do kontextu české literatury, uveďte jiná díla tohoto autora.

9. Které další autory řadíme mezi Dykovy současníky?